

DESTRUCTIVE IMPACTS OF CORRUPTION PROCESSES ON THE FORMATION OF FUTURE GENERATIONS' MENTALITY

Eugene Vdovychenko¹¹ — PhD, Assistant Professor,
Kherson State Agricultural University
(Kherson, Ukraine)

E-mail: Evgenvdv82@meta.ua

The paper looks at the dangerous aspects of corruption impacts on the formation of future generations' mentality. It is well-known that higher education institutions are the organizations that are not only foremost in research work in all the activities, but they also train the country' future elite.

Corruption in these institutions has a negative impact on the value, volume and quality of education services, reducing the level of the society's trust, influencing the results of studies and their potential effect on the long-term social and economic development. It is necessary to highlight that this social disease is especially dangerous for the younger generation.

The young often feel that corruption influences them since their adolescence and learn from this negative experience, then they bring it into their adult life, and this creates a vicious circle of problems. Therefore, nowadays it is necessary to resist the negative impact and socio-economic consequences of corruption concerning students. Not only is the professional training of young people getting worse, but also their way of thinking, moral precepts and attitude towards the world. It can cause total moral and spiritual degradation of the society in future.

Keywords: corruption, higher education, young people, students, mentality, nihilism, society, personality, anomic demoralization, infantilism.

ДЕСТРУКТИВНИЙ ВПЛИВ КОРУПЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ НА ФОРМУВАННЯ МЕНТАЛЬНОСТІ МАЙБУТНІХ ПОКОЛІНЬ

Євген Вдовиченко — к. істор. н., доцент, Херсонський
державний аграрний університет (м. Херсон, Україна)

Статтю присвячено небезпечним аспектам впливу корупції на формування ментальності майбутніх поколінь у системі вищої освіти України. Як відомо, заклади вищої освіти — це установи, що не лише стоять на передовій дослідницької роботи в усіх сферах діяльності, а й готують майбутню еліту країни.

Корупція в цих установах негативно позначається на вартості, обсягах та якості освітніх послуг, знижуючи рівень довіри суспільства, відбиваючись на результатах навчання та їхньому потенційному впливі на довготривалий соціальний та економічний розвиток. Варто зазначити, що ця соціальна хвороба особливо небезпечна для підростаючого покоління.

Молодь нерідко відчуває вплив корупції на собі з юних років, засвоюючи цей негативний досвід, і надалі привносить його вже у своє доросле життя, утворюючи таким чином, замкнуте коло проблеми. Тому сьогодні виникає необхідність протистояти негативному впливу та соціально-економічним наслідкам корупції щодо студентів. Адже надалі посту-

© Vdovychenko Eugene, 2016

пово, спотворюється не тільки професійна підготовка молодих людей, й кардинально змінюється їх спосіб мислення, загальна духовна налаштованість, установки та відношення до навколишнього світу. У майбутньому це може призвести повну морально-духовну деградацію суспільства.

Ключові слова: корупція, вища освіта, молодь, студенти, ментальність, нігілізм, суспільство, особистість, аномічна деморалізація, інфантилізм.

Постановка проблеми. Однією із найзагрозливіших соціальних хвороб, що знекровлюють й позбавляють Україну цивілізованого, а в результаті й історичного майбутнього, є проблема корупції. Вона, як надзвичайно небезпечне й загрозове явище, пронизала всі структури й клітини суспільного організму нашої держави. На думку М. Михальченка, «Масштабні політичні і соціально-економічні зміни, які відбулися в Україні після проголошення незалежності, стали не тільки фундаментом прогресивних суспільних процесів, а й багатьох негативних явищ, серед яких найнебезпечнішою стала корупція. Сьогодні корупція вразила більшість сфер суспільного життя, посилює соціальну напругу, породжує у населення невпевненість у здатності влади здійснити організаційні та практичні заходи щодо подолання системної кризи. Вона реально протистоїть конституційному і суспільному ладу, є причиною небувалого зростання в Україні «тіньової» економіки та економічної злочинності. Корупція проникла у владні інституції, залучила у свої сіті чимало політичних і громадських діячів та значну частину державних службовців. На міжнародному рівні Україна набула репутації надзвичайно корумпованої держави, про що свідчить її незмінно високий рейтинг за рівнем корумпованості» [Михальченко, 2010: с. 5].

На превеликий жаль, не обійшла проблема корупції і вищі навчальні заклади України, більш того, вона там процвітає. Як відомо, заклади вищої освіти — це установи, що не лише стоять на передовій дослідницької роботи в усіх сферах діяльності, а й готують майбутню еліту країни. Саме в них передаються знання та формуються цінності. Будь-які відхилення від найвищих стандартів доброчесності у роботі таких установ матимуть далекосяжний вплив на майбутнє суспільства. Коли йдеться про корупцію, то протягом років формування особистості, що є критично важливими для розвитку рис доброчесності й відповідальності в окремо взятому суспільстві, вона може підірвати процес набуття молодим поколінням основних етичних цінностей. Наслідок від цього може мати тяжкий, усепроникаючий та довготривалий характер. Корупція негативно позначається на вартості, обсягах та якості освітніх послуг, знижуючи рівень довіри суспільства до них і зрештою відбиваючись на результатах навчання та їхньому потенційному впливі на довготривалий соціальний та економічний розвиток [U4 Anti-Corruption Resource Centre, 2009]. Коли йдеться про професійну акредитацію, то корупція в сфері освіти має руйнівні наслідки для суспільного здоров'я і безпеки через те, що некомпетентні лікарі, вчителі та інші спеціалісти можуть купувати свої дипломи [Rumyantseva, 2005: p. 84].

Аналіз основних досліджень і публікацій. Не зважаючи на те, що корупцією просякнута вся система вищої освіти України, вивчення проблеми є ще досить обмеженим. На наш погляд, варто поглибити розуміння даного питання, що дозволить у результаті підвищити ефективність боротьби з корупцією. Серед дослідників, варто відзначити таких авторів котрі досліджували проблеми ко-

рупції в освіті, як В. Гвоздецький, М. Загірняк, М. Михальченко, Є. Невмер- жицький, В. Рябченко, Є. Стадний, О. Базалук та ін.

Формування цілей статті. Всепроникаючий, розкладаючий суспільство зсередини, корупційний вірус впливає на всі сторони життя, зачіпає всі соціальні інститути, особливо небезпечним стає його вплив на молодь. Незважаючи на традиційну приналежність корупції світу дорослих людей і економічно-посадових відносин, молодь нерідко відчуває вплив корупції на собі з юних років, засвоюючи цей негативний досвід і надалі привносить його вже у своє доросле життя, утворюючи, таким чином, замкнуте коло корупційної проблеми. Така ситуація, звичайно, не може вважатися нормальною, більш того сьогодні вона сприймається як загроза національній безпеці. Нині виникає необхідність протистояння негативному впливу соціально-економічних наслідків корупції на молодь. У зв'язку з цим державою і суспільством повинні усвідомлюватися необхідність нових орієнтирів виховання молоді та поставлена задача антикорупційного виховання молоді.

Разом з тим, доводиться констатувати велику складність у розробці цього нового напрямку як у теоретичному, так і практичному плані: сучасному педагогічному співтовариству необхідні чіткі уявлення про те, якими є сутність, методологія, ціль і зміст антикорупційного виховання, потрібно визначити ефективні форми виховної роботи, нарешті реалізувати технології формування антикорупційного світогляду у молоді. По суті, мова йде про потребу в повномірному науковому аналізі й характеристиці антикорупційного виховання за умовою формування особистості, його місця у системі педагогічної взаємодії. А тому варто звернути увагу й на ті значні, а можливо, і незворотні зміни, які в результаті корупційних діянь відбиваються на ментальності студентів.

Виклад основного матеріалу. Як вважає О. Чиж студентський вік — це сенситивний період розвитку основних соціогенних потенцій людини як особистості. До даних потенцій належить: формування професійних, світоглядних і громадських якостей майбутнього фахівця; розвиток професійних здібностей як передумова подальшої самостійної професійної творчості; становлення інтелекту й стабілізація рис характеру; перетворення мотивації та всієї системи ціннісних орієнтацій; формування соціальних цінностей у зв'язку з професіоналізацією [Чиж, 2001: с. 241-247].

Молоді люди, які по суті, саме у виші роблять перші кроки у своєму самостійному дорослому житті, маючи при цьому внутрішню свободу, впевненість у своїх можливостях, свою, якщо бажаєте, внутрішню чесність, яка потім, може еволюціонувати у патріотизм та відповідальність, часто не витримують такої соціальної протидії як корупція. У результаті таких дій спотворюється не тільки професійна підготовка молодих людей, кардинально змінюється їх спосіб мислення, загальна духовна налаштованість, установки та відношення до навколишнього світу. Фактично деформується призма, через яку молода людина дивиться на світ (що і можна назвати ментальністю). Цей процес супроводжується розчаруванням у попередній системі ціннісних орієнтацій, втратою і зневірою у моральних цінностях та ідеалах. Все вищесказане впливає не лише на формування культури сучасної молоді, а й на майбутній культурно-духовний потенціал нації.

Серед основних негативних виявів у ментальності молодого покоління, до якого призводить корупція, можна визначити: нігілізм, аномічна деморалізація, інфантилізм.

Нігілізм. Вже ні для кого не є секретом, що у сучасному суспільстві відбуваються процеси культивування матеріальних цінностей та диференціації, які досить значно відображаються на психологічному стані молодого покоління. Поляризація верств суспільства, їх роз'єднання завдяки корупції, активізує захисні механізми як окремо взятої людини, так і групи, до якої вона належить. Даний факт викликає втрату впевненості у завтрашньому дні, активізуючи критично різні умови на старті молодого покоління, що своєю чергою загострює і без того напружену атмосферу між верствами населення й сприяє наростанню стресогенної ситуації. Тому єдиним виходом з такого становища у ще не до кінця сформовані особистості бачать у протестному відношенні «всіх до всіх». Саме на цьому ґрунті, перш за все, виникають захисні механізми та механізми, що презентують унікальність особистості у вигляді нігілізму (у двох його підвидах демонстративному та правовому).

Поняття нігілізму (від лат. nihil — ніщо, нічого) — є багатомірним та між-дисциплінарним. Ще М. Хайдеггер бачив у ньому магістральний напрям, що може призвести до світової катастрофи, хаосу або вироблення нових механізмів реагування на нові проблеми та виклики [Хайдеггер, 2005: с. 526]. У цьому плані нігілістичний світогляд постає як ідеаторний фактор (фактор осмислення), більш або менш усвідомлено включений особистістю у найбільш складні моменти проходження кризових станів.

Нігілізм сьогодні — це вже не ідеологія або світоглядна концепція; це специфічна соціально-психологічна, як правило, невідрефлексована установка, особливий спосіб реагування на різні феномени суспільного життя, що вирізняються гіпертрофованою категоричністю, «тональністю» заперечення, запереченням недіалектичним, коли у багатьох явищах не визнається і не приймається нічого позитивного, раціонального. Нігілізм, як правило, виражається у зневажливих викривальних і навіть лайливих термінах, що ворожі до усякого компромісу, і передусім, це явище абсолютно динамічне, яке відображає найбільш нагальні і проблемні запити не тільки окремо взятого індивіда і його мікро-і-макросоціум, але і весь культурно-історичний процес формування суспільства, у якому росте й життєстверджується особистість, оформляючись через призму сучасних відносин [Павленко, 2012: с. 6-12].

Незважаючи на весь негативізм нігілізму, він стає для молоді фактично одним із механізмів психологічного захисту. Саме це мав на увазі Е. Фромм, коли висловив думку про те, що основний конфлікт лежить між неминучістю «кинути його у світ не по своїй волі» і бажанням стати «володарем своєї долі», осмислювати своє минуле, коректувати теперішнє та прогнозувати майбутнє. На одному полюсі цього внутрішнього протиріччя, як бачимо, виявляється боротьба двох тенденцій: прагнення до свободи і до відчуження. Роздираючись між протиріччям і внутрішніми конфліктами, людина шукає свій шлях до катарсису, що дозволяє примирити його внутрішній конфлікт. На думку Е. Фромма, не кожна людина може адекватно пережити боротьбу цих двох конфліктів, не викликавши негативних психічних рефлексів, що призведуть у результаті відчуження. Але

самість людини, як початкове базове прагнення, намагається зберегти себе, у результаті чого і виникає той самий захисний механізм — «втеча від свободи», для якого характерні: мазохічні та садистичні тенденції; деструктивізм, прагнення людини зруйнувати світ, щоб він не знищував її саму, заперечення цінностей та норм (нігілізм); автоматичний конформізм, негативний показ себе як крайня форма боротьби особистості за своє «Я» [Фромм, 1989: с.272].

Яскрава негативна самоподача, нігілізм виражаються у формах спілкування всередині підліткових груп, епатажної, кричущої молодіжної моди, специфічному сленгу, музичних пристрастях, що служить знаковою демонстрацією, і інкомисленням відносно норм і зразків поведінки старшого покоління. Ставиться під сумнів і колишні правила поведінки самих молодих людей, настає криза внутрішньої позиції.

Можливості сублімування подібної поведінки достатньо широкі, але з іншого боку, у сучасному суспільстві, що орієнтоване на економічні цінності, відсутні соціальні інститути, що дозволяють молодій людині задовольнити чесно її соціальну активність. С. Малявіна відзначає, що питання, котрі цікавили молоду людину раніше, тепер здаються їй «дитячими» і такими, що не відповідають її

«дорослому статусу», а ті проблеми та речі, які вона хоче вирішити та якими оволодіти, виявляються за межами економічних можливостей її сім'ї. Неспроведливість і нові інтереси молода людина реалізує тепер у тих сферах, які називають антисоціальними [Малявіна, 2006].

Таким чином, нігілізм (особливо його демонстративна фаза) призводить те, що в українському суспільстві зростає покоління, ідеалом якого є особистісна нетерпимість, наявність внутрішньої переконаності у надунікальності вищих над нижчими. Фактично корупція народжує націю циніків і лицемірів.

Іншим аспектом нігілізму є його правова складова. В умовах деформації правової свідомості суспільства взагалі й молоді зокрема, є прогалини та недоліки у правовому вихованні, в тому числі у сім'ї, у навчальних закладах та за місцем роботи, прорахунків у діяльності відповідних державних і суспільних інститутів, малоефективної координації їх зусиль щодо здійснення діяльності з профілактики правопорушень. Корупція у системі вищих навчальних закладів приводить до такого явища, як правовий нігілізм. Тобто стан правосвідомості особи, що характеризується усвідомленим ігноруванням вимог закону, заперечення значимості норм права або зневажливим ставленням до правових принципів і традицій [Скакун, 2006: с. 709].

Що стосується форм виявів антиюридизму молоді, то вони загалом не суттєво відрізняються від виявів правового нігілізму суспільства як такого. За критерієм суспільної небезпеки, форми прояву правового нігілізму молоді можна згрупувати у такому висхідному порядку:

1. Відсутність правової активності, неучасть у справах держави та суспільства. Це найбільш «м'яка» модель нігілістичної поведінки. Може мати вираження у найрізноманітніших діях — від простої аполітичності до непатріотизму, прагматичного сприйняття державно-правових інститутів, заперечення традиційних громадських цінностей. Молода людина не відчуває себе членом політичної спільноти, громадянином у повному розумінні цього слова і не вважає за потрібне перейматися публічними інтересами.

2. Демонстративна модель поведінки, альтернативної до моральної та правової, без ознак правопорушення. Небезпечність такого виду поведінки полягає у тому, що хоча буквально правові норми не порушуються, часто порушується загальний «дух» права, традиції його розуміння і застосування. Формами такого виду нігілізму, наприклад, є молодіжні рухи любителів графіті, футбол-них фанів скінхедів тощо.

3. Недовіра до судової та правоохоронної системи, намагання вирішувати назрілі проблемні ситуації неюридичними засобами, в неправильній площині. Незнання права, невміння користуватися його інструментарієм, правове невігластво призводить до того, що молоді люди почасти, самі чинять правопорушення намагаючись захистити себе.

4. Підміна безумовної нормативності права мотивами прагматичної доцільності. Ідеологічним підґрунтям такої форми правового нігілізму є переконання, що закон існує для інших, але не для мене, і що ним треба користуватися лише тоді, коли це зручно і вигідно. Прикладом є нонконформістське порушення заборони користування мобільним зв'язком, паління, розпиття спиртних напоїв у тих місцях, де цю заборону означено з мотивуванням безумовного пріоритету своїх прав.

5. Ігнорування вимог законів та інших нормативних актів. Йдеться про ті форми поведінки молодих громадян, які йдуть у розріз з правовими нормами. У сукупності така поведінка складає т.зв «тіньове право». На сьогодні, на жаль, значна частина соціально значущих дій, у тому числі у сфері послуг, бізнесу, торгівлі, носить майже неприхований не правовий характер. Участь у різного роду напівзаконній діяльності, комерційних оборудках, чи напівзлочинних угрупованнях стає для молоді соціально привабливим заняттям. В ідеологічному аспекті сучасна молодь твердо сприйняла ідею необхідності і можливості досягнення матеріальної успішності за будь-яку ціну.

6. Грубе порушення норм права з ознаками суспільної небезпеки. Досить значна частина молоді на сьогодні не вміє і не бажає жити за правом, а живе «за поняттями». Достатньо сказати, що приблизно половина усіх злочинів в Україні здійснюється особами у віці до 30 років. Саме молодь є тим джерелом, звідки кримінальні структури черпають ресурси [Дручек, 2009: с. 19-25].

Результатом поширення правового нігілізму у молодіжному середовищі є його де соціалізація, під якою А. Новіков розумів процес згасання, виключення із творчої і активної діяльності цілих груп суспільства. Цей рух за своєю сутністю є регресивним, деструктивним, руйнівним, він спричиняє зворотний напрямок розвитку суспільства [Новіков, 1972, с. 224-225]. Попри величезну суспільну небезпеку зазначеного явища, українська держава до сьогодні не мала і не має якісної, наукової розробленої моделі державної молодіжної політики, яка на практиці забезпечила б подолання антиюридизму і формування у молодого покоління позитивної правосвідомості.

• Аномічна деморалізація. На думку соціолога М. Рудкевича, «Зміна політичної системи та розвал економіки обумовлюють серед молодого покоління справжню «антропологічну катастрофу». Вона знаходить своє вираження у масовому розповсюдженні руйнації особистості (у тому числі внаслідок пияцтва, вживання наркотиків, сексуальної розбещеності і т.д.), у зменшенні можливо-

стей створення стійкої забезпеченої сім'ї і народження дітей [Руткевич, 2002: с. 541]. Дослідник О. Запесоцький стверджує, що «для молодого покоління значними мотивами поведінки є прагнення до досягнення особистого успіху, добробуту незалежності, виборі власних цілей і, на жаль, установка на соціальну нерівність». Остання «норма» є наслідком об'єктивного процесу психологічної адаптації до жорсткого світу конкуренції [Запесоцький, 2002: с.229]. Всю наявну ситуацію, що склалася, можна дослідити за допомогою категорії «аномічна деморалізація» (соціальна апатія). Це дозволить більш адекватно зрозуміти сутність негативних процесів, що відбуваються серед молоді.

Аномія трактується як стан суспільства, у якому розпадаються норми, що регулюють соціальну взаємодію. Це поняття ввів Е. Дюркгейм у роботі «Самогубство». Він вважав, що коли у суспільстві виникає «суспільна дезорганізація», воно тимчасово не здатне проявляти потрібну дію на людину і настає руйнування ціннісної ієрархії [Дюркгейм, 1994: с. 210]. Розвиваючи цей аспект думки Е. Дюркгейма, Р. Арон пише: «Головна проблема суспільств — сучасних, так і всіх, це відносини індивідів та груп. Ці відносини змінювалися внаслідок того, що людина стала занадто свідомою, щоб сліпо згоджуватися із соціальними імперативами. Але з іншої сторони, індивідуалізм, бажаний сам по собі, загрожує небезпеками, так як індивід може вимагати від суспільства набагато більшого, ніж воно у стані йому дати. Тому необхідна дисципліна, яку може нав'язати лише суспільство» [Арон, 1992: с. 332-328]. Враховуючи суспільства, у яких домінують індивідуалістичні та гедоністичні цінності, Р. Арон формулює: «Людина, що надана сама собі, рухома безмежними бажаннями. Індивід завжди бажає мати більш того ніж у нього є, і він завжди розчарований у тих задоволеннях, які знаходить у суворому житті. Людину потрібно дисциплінувати з допомогою вищої, авторитетної і приємної сили, тобто гідної любові. Такою силою, яка одночасно невідворотньо впроваджується і притягує, може бути тільки саме суспільство» [Арон, 1992: с. 339-343].

Здорова соціальна система передбачає високу роль молоді у соціальних процесах. Це значною мірою антропологічна особливість даної вікової категорії. Однак цей закон порушується, стикаючись із патологічними процесами у соціальному житті. Все це досить негативно позначається на соціальному самопочутті молоді та призводить до «екстремальних форм реакції», на оточуючу дійсність. Соціальне не переходить у психологічне, а психологічне — у соціальне, утворюючи порочне коло причин девіантної поведінки: «Стикаючись із ускладненнями, що неминуче виникають при реалізації завищених очікувань, і не знаходячи можливостей їх подолати, молода людина впадає у стан фрустрації, що супроводжується роздратуванням, невдоволенням, гнівом» [Чупров, 2009: с. 320]. Це своєю чергою веде до агресивності, максималізму, фанатизму: самовідчуження, що супроводжує вихід із стану фрустрації, часто призводить заперечення ідей, що підтримуються суспільною свідомістю, прийнятих суспільством норм. Однією з форм активізації екстремізму є реакція на порушення соціальної справедливості.

Загальне соціальне самопочуття сучасної молоді у останні роки правомірно виразити у термінах аксіологічної аномії, апатії, розгубленості, невпевненості, відчутті безглуздості та безперспективності існування. Це викликає патологічні явища, психологічного й морального порядку, такі як цинізм, байдужість, праг-

нення до примітивних насолод, взагалі культ насолоди (гедонізм), відсутність бажання інтелектуального та духовного удосконалення, презирства до високих духовних та культурних ідеалів, у тому числі привабливість нездорового способу життя [Клещенко, 2012].

- Інфантилізм. Ще одним негативним явищем, до якого призводять корупційні процеси у системі вищої освіти, є інфантилізм. Тобто стан, що проявляється у розриві між біологічним і соціокультурним дорослішанням [Бенедик, 2008: с. 284]. Стикаючись з корупційними процесами, навчаючись в університеті та маючи фінансову підтримку батьків, молода людина, студент, поступово відвикає здобувати той чи інший результат завдяки власним зусиллям. Це призводить до того, що надалі, такій дорослій дитині стає досить важко жити у суспільстві, орієнтованому на соціально активних і зрілих людей. Для соціально зрілої особистості, на думку Ю. Шерковина актуальні, перш за все екзистенційні потреби людини, тобто такі, які стосуються її особистого існування: свободи, вільного вибору себе, свого світогляду, дій і вчинків, позиції, самореалізації у творчості. Корупція в освіті фактично відлучає молоду людину працювати, домогтися чогось досягати власними зусиллями. Для інфантильної особистості характерна недостатня усвідомленість значущості задоволення цих потреб для її особистого благополуччя, що позбавляє їх особистісного сенсу для людини і відповідно перешкоджає вибору мотиву, цілі, вчинку націлених на задоволення екзистенційних потреб, що зумовлюють самореалізацію, самоактуалізацію особистості [Шерковин, 2003: с. 135-145].

В умовах розвитку сучасного українського суспільства, системи сімейного виховання та освіти повинні орієнтуватися на надання молодому поколінню максимальних можливостей для життєвого самовизначення, що означає відкриття перед ними світу людських взаємодій у всій своїй складності та суперечливості, виділені тих моделей взаємодії між людьми, які ведуть до соціального успіху й особистісного розвитку. Однією з форм профілактики соціального інфантилізму є терапія працею. Людина у її процесі виробляє у собі необхідні навички й уміння. Беручи на себе відповідальність, людина формує у собі ті якості, які допомагають у повсякденному житті, і надалі вона перестає боятися нової відповідальності, що позитивно впливає на її особисте життя [Жесткова, 2013: с. 128-135].

Отримавши корупційний досвід, сучасна людина не бажає брати на себе відповідальність, тим самим погіршуючи своє становище у суспільстві. Надалі тенденціями у розвитку соціального інфантилізму можуть стати такі: небажання молоді у майбутньому вступати у шлюбні відносини та мати дітей; формування соціального песимізму та невіри у можливість реалізувати свої найкращі сили та здібності у майбутньому, повна деградація морально-духовних якостей суспільства.

Висновки. З огляду на викладене можна стверджувати, що перед істинними освітянами, (а не заробітчанами від вищої освіти) постала надзвичайної ваги історична місія: не розчинитись у тому свавіллі влади, грошей та просто фізичної сили, аморальності, цинізму, якими вщент переповнений український соціум, у контексті соціального середовища якого знаходяться наші навчальні заклади й від якого неможливо відгородитись «китайською» стіною. Справжній, а не вір-

туальний вищий навчальний заклад своїм соціокультурним потенціалом цілком спроможний запропонувати студентам спрямованість на добро, створити умови, аби вони не через повчання та менторські настанови, а своїм світовідчуттям, світосприйняттям, світорозумінням і світобаченням за роки навчання в такому альтернативному до негативних реалій соціуму (середовищі) змогли відчутти себе людьми. І через власні самовизначення та вибір дійти до усвідомлення в цьому відчутті найвищої цінності, яка слугувала б їм мірилом і дороговказом у проектуванні та здійсненні життя.

Тому, нагальним для українського буття є суспільна усвідомленість того, що корупція є потужним фактором деморалізації суспільства, девальвації моральних цінностей, деформації індивідуальної та суспільної психології, нищить духовні та моральні цінності, сприяє поширенню у суспільстві кримінальної психології, знижує мотивацію службових осіб у сфері управління, а громадян у різних сферах соціального життя.

References

- Арон Р. Этапы развития социологической мысли / Р. Арон. — М. — Прогресс-Политика. — 1992. — С. 322-328.
- Бенедик И. В. Психология аномального ребенка / И. В. Бенедик. — Севастополь. — 2008. — С. 284
- Дручек О. В. Правовий нігілізм сучасної молоді: причини та форми прояву / О. В. Дручек. — Держава і право. — 2009. — Вип. 46. — С. 19-25.
- Дюркгейм Э. Самоубийство: социологический этюд / Э. Дюркгейм. — М. — Мысль. — 1994. — С. 210
- Жесткова Н. А. Методологические подходы к исследованию социальной зрелости и социального инфантилизма личности / Н. А. Жесткова // Вестник Пермского Университета. — Выпуск 2 (14). — 2013. — С. 128-135.
- Запесоцкий А. С. Образование: философия, культурология, политика / А. С. Запесоцкий. — М. Наука. — 2002. — С. 229.
- Клещенко А. А. Девиантное поведение современной молодежи как проявление социальной аномии / А. А. Клещенко: [Электронный ресурс]. — Режим доступа: <http://www.gramota.net/materials/3/2012/6-1/26.html>.
- Малявина С. С. Причины возникновения этнического и религиозного экстремизма в среде современной молодежи и пути его преодоления: [Электронный ресурс]. — Режим доступа: <http://www.forhumanism.org/ru/materials/2006/YoungerEcstrim.html7print>.
- Михальченко М. Корупція в Україні: політико-філософський аналіз: монографія / М. Михальченко, О. Михальченко, Є. Невмержицький. — Київ. — ІПіЕНД імені І. Ф. Кураса НАН України. — 2010. — С. 5
- Новіков А. И. Нигилизм и нигилисты. Опыт критической оценки. Ленинград. — 1972. — С. 224-225.
- Павленко Н. Г. Негативное самопредъявление и демонстративный нигилизм как отражение социальной ситуации развития личности / Н. Г. Павленко // Современные исследования социальных проблем. — 2012. — №12. — С. 6-12

- Руткевич М. Н. Социология образования и молодежи / М. Н. Руткевич. — М. — Гардарики. — 2002. — 541 с.
- Скакун О. Ф. Теорія держави і права (Енциклопедичний курс): Підручник / О. Ф. Скакун. — Харків. — 2006. — С. 709.
- Фромм Э. Бегство от свободы / Э. Фромм. — М. — Прогресс. — 1989. — 272 с.
- Хайдеггер М. Исток художественного творения / М. Хайдеггер // Работы и размышления разных лет. — М. — Академический проект. — 2005. — С. 526.
- Чиж О. Н. Гуманістичні цінності вищої освіти / О. Н. Чиж // Вісник Луганського державного педагогічного університету ім. Тараса Шевченка. — Пед. нау- ки. — 2001. — №9. — С. 241-247
- Чупров В. И., Зубок Ю. А. Молодежный экстремизм: сущность, формы проявления, тенденции. — М. — Academia. — 2009. — 320 с.
- Шерковин Ю. А. Проблема ценностных ориентаций и массовые информацион- ные процессы / Ю. А. Шерковин // Психологический журнал. — 2000. — Т. 3. — №5. — С. 135-145
- Bazaluk, Oleg. Corruption in Ukraine: Rulers' Mentality and the Destiny of the Nation, Geophilosophy of Ukraine. Newcastle upon Tyne: Cambridge Scholars Publishing, 2016.
- Nataliya Rummyantseva (2005), Taxonomy of Corruption in Higher Education, Peabody Journal of Education, Vol. 80 Issue 1, p. 84.
- U4 Anti-Corruption Resource Centre, «Gender, Corruption and Education» U4 Expert Answer (14 липня 2009 року): [Електронний ресурс]. — Режим до- ступу: <http://www.u4.no/helpdesk/helpdesk/query.cfm?id=209>.

References

- Aron R. Jetapy razvitiya sociologicheskoy mysli / R. Aron. — М. — Progress-Politika. — 1992. — S. 322-328.
- Bazaluk, Oleg. Corruption in Ukraine: Rulers' Mentality and the Destiny of the Nation, Geophilosophy of Ukraine. Newcastle upon Tyne: Cambridge Scholars Publishing, 2016.
- Benedik I. V. Psihologija anomal'nogo rebenka / I. V. Benedik. — Sevastopol'. — 2008. — S. 284
- Druchek O. V. Pravovyy nihilizm suchasnoyi molodi: prychny ta formy proyavu / O. V. Druchek. — Derzhava i pravo. — 2009. — Vyp. 46. — S. 19-25 Djurkgejm Je.
- Samoubijstvo: sociologicheskij jetjud / Je. Djurkgejm. — М. — Mysl'. — 1994. — S. 210
- Zhestkova N. A. Metodologicheskie podhody k issledovaniju social'noj zrelosti i social'nogo infantilizma lichnosti / N. A. Zhestkova // Vestnik Permskogo Universiteta. — Vypusk 2 (14). — 2013. — S. 128-135
- Zapesockij A. S. Obrazovanie: filosofija, kul'turologija, politika /A. S. Zapesockij. — М. Nauka. — 2002. — S. 229
- Kleshhenko A. A. Deviantnoe povedenie sovremennoj molodezhi kak projavlenie social'noj anomii / A. A. Kleshhenko: [Jelektronnyj resurs]. — Rezhim dostupa: <http://www.gramota.net/materials/3/2012/6-1/26.html>

- Maljavina S. S. Prichiny vo vznikovenija jetnicheskogo i religioznogo jekstremizma v srede sovremennoj molodezhi i puti ego preodolenija: [Elektronnyj resurs]. — Rezhim dostupa: <http://www.forhumanism.org/ru/materials/2006/YoungerEcstrim.html#print>.
- Mykhal'chenko M. Koruptsiya v Ukrayini: polityko-filosofs'kyy analiz: monohrafiya / M. Mykhal'chenko, O. Mykhal'chenko, Ye. Nevmerzhyts'kyy. — Kyiv. — IPIEND imeni I. F. Kurasa NAN Ukrayiny. — 2010. — S. 5
- Novikov A. I. Nigilizm i nigilisty. Opyt kriticheskoy ocenki. Leningrad. — 1972. — S. 224-225
- Pavlenko N. G. Negativnoe samopred#javlenie i demonstrativnyj nigilizm kak otrazhenie social'noj situacii razvitija lichnosti / N. G. Pavlenko // Sovremennyye issledovanija social'nyh problem. — 2012. — №12. — S. 6-12
- Rutkevich M. N. Sociologija obrazovanija i molodezhi / M. N. Rutkevich. — M. — Gardariki. — 2002. — 541 s.
- Skakun O. F. Teoriya derzhavy i prava (Entsyklopedychnyy kurs): Pidruchnyk / O. F. Skakun. — Kharkiv. — 2006. — S. 709
- Fromm Je. Begstvo ot svobody / Je. Fromm. — M. — Progress. — 1989. — 272 s.
- Hajdegger M. Istok hudozhestvennogo tvorenija / M. Hajdegger // Raboty i razmyshlenija raznyh let. — M. — Akademicheskij proekt. — 2005. — S. 526 Chyzh O. N.
- Humanistychni tsinnosti vyshchoyi osvity / O. N. Chyzh // Visnyk Luhans'koho derzhanoho pedahohichnoho universytetu im. Tarasa Shevchenko. — Ped. nauky. — 2001. — #9. — S. 241-247
- Chuprov V. I., Zubok Ju. A. Molodezhnyj jekstremizm: sushhnost', formy projavlenija, tendencii. — M. — Academia. — 2009. — 320 s.
- Sherkovin Ju. A. Problema cennostnyh orientacij i massovyje informacionnye processy / Ju. A. Sherkovin // Psihologicheskij zhurnal. — 2000. — T. 3. — №5. — S. 135-145
- Nataliya Rummyantseva (2005), Taxonomy of Corruption in Higher Education, Peabody Journal of Education, Vol. 80 Issue 1, p. 84.
- Anti-Corruption Resource Centre, «Gender, Corruption and Education» U4 Expert Answer (14 lypnya 2009 roku): [Elektronnyj resurs]. — Rezhym dostupu: <http://www.u4.no/helpdesk/helpdesk/query.cfm?id=209>.